

**І. Карпенко-Карий «Сто
тисяч». Проблема влади
грошей, бездуховності
людини, засліпленої
прагненням до наживи.**

Завдання:

- на прикладі програмового твору І. Карпенка-Карого осмислити актуальність проблем комедії для сучасного життя, дослідити як вирішується проблема влади грошей, опрацювати ідейно-художній зміст II та III частини;
- розвивати навички виразного читання драматичного твору; вміння логічно мислити, спостерігати, узагальнювати, робити висновки;
- формувати кругозір, світогляд школярів; виховувати зневажливе ставлення до таких багатіїв як Калитка, негативних рис його характеру; прищеплювати інтерес до наслідків власної праці.

«Глянеш оком навколо – усе твоє: там череда пасеться, там орють на пар, а тут зазеленіла вже пшениця і колоситься жито – і все то гроші, гроші, гроші...»

I.Карпенко-Карий

Вправа «Поєднай терміни і їх ознаки»

**Драматичний
твір**

Комедія

Трагедія

Трагікомедія

**об'єднані риси
трагедії й
елементи
комедії**

**герої
потрапляють
у безвихідне
становище**

**висміюються
негативні
явища й риси
вдачі людей**

**дії персонажів
та їхніх
висловлювань
у діалогах,
монологах,
полілогах**

Бесіда за змістом II, III дії комедії

1. Чому п'єса починається з появи Невідомого?
2. Який момент у творі можна вважати зав'язкою?
3. Про що розмовляли куми Герасим і Савка?
4. У які комічні ситуації потрапляють Герасим та Параска?
5. У II і III діях Невідомого нема на сцені. А на хід подій він впливає? Який епізод є кульмінацією п'єси?
6. Як тут розкривається особистість Герасима? З ким поділяє він радість успіху?
7. Яку думку висловив Герасим щодо дочок Пузиря?
8. Про що мріяв Герасим, коли побачив у вікно як до нього приїхав Савка?
9. Над чим розмірковував Калитка після зустрічі з Гершком?
10. Яким чином Савка міняв і водночас випробовував фальшиві гроші?

Словникова робота

Кін, на кону – спеціальний майданчик, на якому показують вистави; сцена.

Чепіга – рукоятка в плузі.

Підстовба – деталь плуга.

Горниця – гарно прибрана кімната.

Голяк масті, чирва світить! – каламбур із термінів, що стосується гри в карти: голяк – убога людина, масть – один із чотирьох розрядів у колоді карт, чирва – масть у картах – червоне серце; тут образно: біднякові скрізь невдача.

Застольня – місце для прислуги.

Розгадати кросворд

Давши правильні відповіді, прочитаємо назву п'єси, яку ми вивчаємо та згадаємо героїв даного твору.

1. Як звати дружину Герасима Калитки?
2. Хто був заздрисним і хитрим, жадним і підступним?
3. Він молодий та вродливий парубок, який не пішов в батька: добрий, роботящий, розумний, привітний, але діяльність батька дала про себе знати.
4. «Сто тисяч» - це комедія і трішечки незвична, а все тому, що називається ця п'єса...
5. Він був наймитом, який працював і в конюшні, і на полі.
6. Яке ім'я у Калитки?
7. Багатству кого усі роки заздрив Калитка?
8. Він був цілковитою протилежністю Калитки: жартівник, мрійник, людина непрактична в господарських справах.

Кросворд

1

П а р а с к а

2

К а л и т к а

3

Р о м а н

4

с а т и р и ч н а

5

К л и м

6

Г е р а с и м

7

Ш у з и р я

8

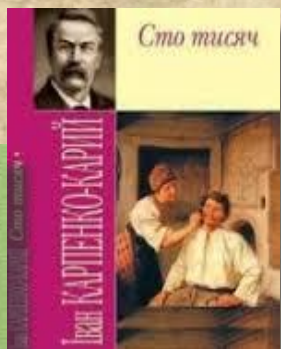
к о п а ч

Перша назва твору

Перша редакція комедії мала назву «Гроші». Чому саме «Гроші»?

Прочитавши твір, можна зрозуміти, що для Калитки найважливіше — купити землю, отже, потрібні гроші. Тому всі його вчинки спрямовані на здобуття грошей. А гроші, якщо тільки вони керують людиною,— це основна причина всіх людських вад. Саме вони зробили Калитку крутієм, деспотом, лицеміром і стяжателем. Жадоба до грошей призводить до духовної деградації людини. Саме гроші стають для нього найвищим авторитетом, а так би мовити, людське ставлення до людини натомість повністю знецінюється. У гонитві за грошима Калитка раз у раз потрапляв у смішні обставини, а згодом і зовсім потрапив у катастрофічне становище.

Проблема влади грошей у творі

Проблема влади грошей — наскрізна і «вічна» проблема у світовому мистецтві. Психологічний тип людини, одержимої жадобою до збагачення давно відомий у літературі — Скупий лицар у О. Пушкіна, Плюшкін у М. Гоголя, Гобсек — в О. де Бальзака, Гарпагон — у Мольєра. Та якщо названі письменники лише роблять припущення про те, що призвело їхніх героїв до певного психологічного стану, абсурдності дій, то І. Карпенко-Карий розкриває проблему детально.

О. Пушкін

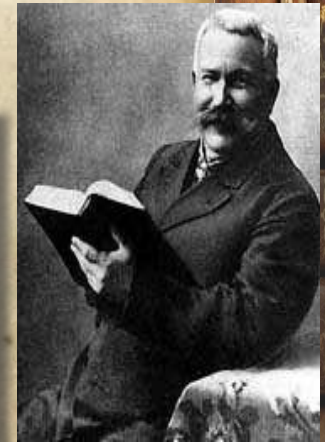
М. Гоголь

О. де Бальзак

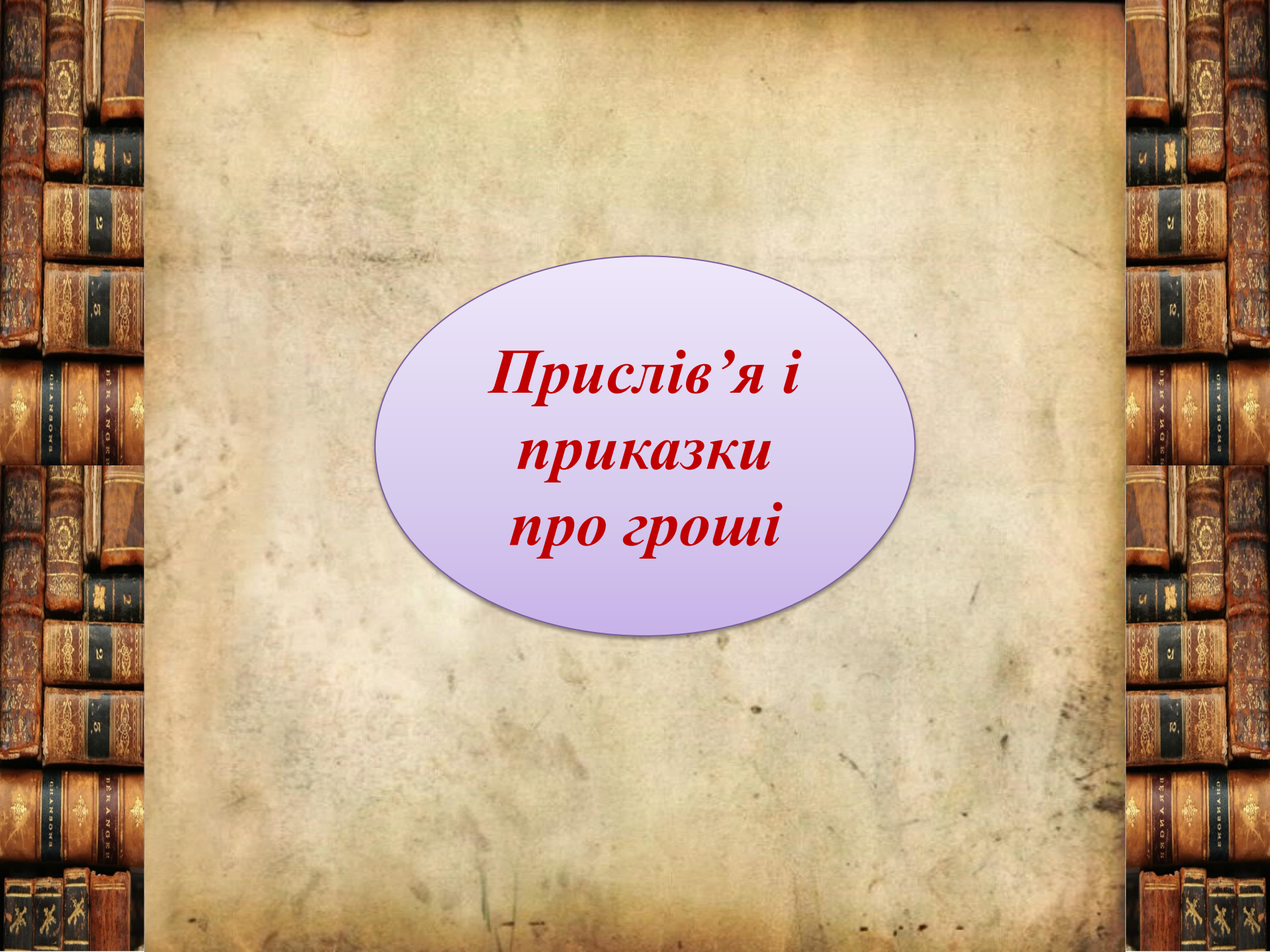

Мольєр

І. Карпенко-Карий

*Прислів'я і
приказки
про гроші*

Скласти інформаційне гроно «Вплив грошей на героїв п'єси»

Гроші

скупість
деградація, цинізм
жорстокість
деспотизм
зневага до освіти і науки
кохання за розрахунком
злість і грубість
шахрайство
кримінальний злочин

Словничок незрозумілих слів

Цинізм – або відверто зневажливе, зухвале ставлення до загальноприйнятих норм моралі, етики, до кого/чого-небудь, що має загальне визнання, повагу.

Деспотизм – необмежена монархія, відзначається повним свавіллям влади, безправ'ям підданих.

Деградація - поступове погіршення якості, втрата цінних властивостей.

Гра «Закінчи речення»

За гроші купите...

Спальний гарнітур, ...	а не солодкий сон.
Книги, ...	а не мудрість.
Продукти, ...	а не апетит.
Прикраси, ...	а не красу.
Квартиру, ...	а не сімейний затишок.
Ліки,...	але не здоров'я.
Вишукані речі,...	але не щастя.
Посаду, ...	а не повагу.

*Перегляд відеофрагменту «...Їдеш
день – чия земля?... » з фільму
«Сто тисяч»*

Перегляд відеофрагменту «Згода на одруження» з фільму «Сто тисяч»

Мозковий штурм

1. Як характеризує Герасима Калитку його внутрішній монолог: “Я не буду панувати, ні!...”? (за переглянутим відеофрагментом “... Їдеш день - чия земля?...” з фільму “Сто тисяч”)
2. Висловіть роздум про проблему розподілу землі в сучасній Україні. Чи можна сказати, що знаменитий монолог Герасима Калитки про землю актуальний і нині?
3. Як ви вважаєте, чому батько різко змінив думку щодо одруження сина Романа й наймички Мотрі? Про що це свідчить? (за переглянутим відеофрагментом “Згода на одруження” з фільму “Сто тисяч”)

Тестове опитування

1.Багатий селянин, для якого матеріальне збагачення важливіше за духовне:

- а) Жолудь;
- б) Бонавентура;
- в) Калитка;
- г) Смоквинов.

2.Калитка упіймав з окрайцем хліба в неділю:

- а) кума Савку;
- б) Бонавентуру;
- в) Романа;
- г) Клима.

3.Копач мріяв, розбагатівши, відвідати:

- а) Києво-Печерську лавру;
- б) Лондон;
- в) Париж;
- г) Санкт-Петербург.

4.Параска з Мотрею збиралися їхати у неділю:

- а) на базар;
- б) до церкви;
- в) у поле;
- г) у гості.

5.Купити фальшиві гроші запропонував Герасиму:

- а) Копач;
- б) Жолудь;
- в) кум Савка;
- г) Невідомий.

6.Романа посадили в Пузиря обідати:

- а) на подвір'ї;
- б) у горниці;
- в) поруч з панами, офіцерами;
- г) на кухні, у застольні.

Примітка.

За кожную правильну відповідь виставляється 1 бал.

Тестове опитування

7. Копач назвав робітників Герасима:

- а) сараною;
- б) прожорами;
- в) товстунами;
- г) худобою.

8. Думок у Герасима було стільки, як:

- а) листячка на дереві;
- б) хмар на небі;
- в) піску в морі;
- г) худоби в Жолудя.

9. За фальшиві гроші Герасим хоче викупити землі:

- а) Пузиря;
- б) Смоквинова;
- в) Чобота;
- г) найбагатшого купця.

10. Хто у героїв п'єси постійно полюбляв повторювати: «Опит -велике діло»?

- а) Параска;
- б) Копач;
- в) Герасим;
- г) Савка.

11. На думку Копача, біди не чинить:

- а) запас їжі;
- б) сотня грошей;
- в) раціональна ду;
- г) теплий одяг.

12. Герасим порівнював Параску з:

- а) пишною квіткою;
- б) конякою;
- в) бджолою;
- г) соловейком.

**Правильні відповіді: 1-в, 2-г, 3-в, 4-б, 5-г, 6-г,
7-а, 8-в, 9-б, 10-б, 11-а, 12-б.**

Інтерактивна гра «Мікрофон»

Продовжити речення

«Нового на цьому уроці я дізнався (дізналася)...».

«Читаючи п'єсу І. Карпенка-Карого, я зрозумів (зрозуміла), що...».

«Мені найбільше запам'яталося ...».

«Найбільше на мене справило враження ...».

Висновок. П'єса «Сто тисяч» є не тільки майстерною сатирою на тогочасні суспільні події, а й одвічним нагадуванням нам про те, що герасими калитки існують. Та потрібно пам'ятати про те, що справжнім багатієм є не той, хто має вдосталь грошей, а той, хто має здоров'я, друзів, можливість спілкуватися з рідними, зростати духовно. Такі багатства неоціненні, вони коштують набагато більше, ніж «сто тисяч».

Список використаних джерел:

- Авраменко О.М., Дмитренко Г.К. Українська література. Підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.: Грамота, 2008. – с. 210 - 225.
- Авраменко О.М., Дмитренко Г.К. Українська література. Посібник для вчителя – К.: Грамота, 2008. – с. 159 - 164.
- Шваєвська О. Проблема бездуховності людини, засліпленої прагненням наживи: за драмою Івана Карпенка-Карого «Сто тисяч» - Дивослово, 2014. – № 12. – с. 11 - 13.
- Мельник Л. Влада грошей у повісті І. Карпенка-Карого "Сто тисяч". Все для вчителя. – 2011. – № 34-36. – с. 132 - 134.

Інтернет – ресурси:

<http://uk.wikipedia.org>

http://osvita.ua/school/lessons_summary/literature/

<http://www.ukrlit.vn.ua/lesson/8klas/46.html>

<http://dovidka.biz.ua/sto-tisyach-testi/>

<https://www.youtube.com/watch?v=vnZ3YKg187g>

<https://www.youtube.com/watch?v=FHs3dTVziTQ>